

Sygn. akt: III AUa 1769/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 sierpnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Maria Padarewska - Hajn

Sędziowie: SSA Jacek Zajączkowski (spr.)

del. SSO Beata Michalska

Protokolant: sekr. sądowy Aleksandra Słota

po rozpoznaniu w dniu 21 sierpnia 2013 r. w Łodzi

sprawy **J. W.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.**

o emeryturę,

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 26 października 2012 r., sygn. akt: V U 803/12;

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 1769/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 czerwca 2012r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił J. W. prawa do emerytury.

Od powyższej decyzji wnioskodawca odwołał się do Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim wnosząc o jej zmianę i przyznanie prawa do emerytury. Podniósł, że w okresie od 1 grudnia 1977r. do 30 czerwca 1986r. będąc zatrudniony w Z. Zakładach (...) jako stażysta, inspektor gospodarki cieplnej i kierownik oddziału ciepłno-mechanicznego wykonywał prace w szczególnych warunkach polegające na nadzorze pracowników kotłowni, hydraulików, klimatyków i spawaczy, a zatem prace wymienione w wykazie A dział XIV punkt 24 w zw. z wykazem A dział II oraz dział XIV pkt 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. wniósł o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z dnia 26 października 2012 roku Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim oddalił odwołanie.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło na tle następującego stanu faktycznego:

Wnioskodawca J. W., urodzony w dniu (...), złożył w dniu 25 kwietnia 2012 roku wniosek o przyznanie emerytury.

Wnioskodawca na datę 1 stycznia 1999r. miał okres ubezpieczenia w łącznym wymiarze 25 lat 8 miesięcy i 22 dni. J. W. nie pracuje i nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego

Organ rentowy zaliczył wnioskodawcy do pracy w szczególnych warunkach okres pracy od dniami 0 lipca 1986r. do 30 czerwca 1993r. w (...) Spółka z o.o. w wymiarze 6 lat, 7 miesięcy i 12 dni.

W okresie od 1 grudnia 1977r. do 30 czerwca 1986r. wnioskodawca był zatrudniony w Z. Zakładach (...) w Z. Dziale Głównego (...) w pełnym wymiarze czasu pracy.

Wnioskodawca był zatrudniony w okresie:

- od dnia 1 grudnia 1977r. do 28 lutego 1978r. jako stażysta na stanowisku elektryka,
- od dnia 1 marca 1978r. do dnia 31 lipca 1978r. na stanowisku samodzielnego inspektora ds. gospodarki cieplnej;
- od dnia 1 sierpnia 1978r. do dnia 30 czerwca 1986r. na stanowisku kierownika oddziału cieplno-mechanicznego;

Na stażu pracy wnioskodawca zapoznawał się z pracą działu Głównego (...): ze strukturą organizacyjną przedsiębiorstwa, z dokumentacją dotyczącą zasilania zakładu energią elektryczną, z układem cieplnym kotłowni (...), z pracą komór klimatyzacyjnych, z obiegiem dokumentów w Dziale Głównego (...), z układem zasilania kotłowni .

Obowiązki wnioskodawcy na stanowisku samodzielnego inspektora ds. gospodarki cieplnej oraz na stanowisku kierownika oddziału cieplno-mechanicznego były takie same. Do obowiązków wnioskodawcy należała kierowanie i nadzór nad pracą podległych mu pracowników: palaczy w kotłowniach c.o. oraz brygadą klimatyzacji. Musiał ustalać zakres obowiązków pracowników, rozdzielać i organizować prace pomiędzy podległych pracowników oraz kontrolować ich wykonanie i dyscyplinę pracy. Wnioskodawca miał za zadanie także kontrolować stan techniczny urządzeń oraz sprawować nadzór nad ich prawidłową eksploatacją. Był odpowiedzialny m.in. za prawidłową eksploatację, konserwację i remonty wszystkich kotłowni, sieci parowej zasilającej, sieci i instalacji urządzeń c.o. i pary technologicznej, instalacji ściekowej, instalacji ochrony powietrza wraz z kominami fabrycznymi, sieci wodnej, hydraulicznej i tryskaczowej, sieci urządzeń kanalizacyjnych. Wnioskodawca swoje obowiązki służbowe wykonywał w biurze jak i w zakładzie pracy.

Wnioskodawca miał pod sobą dwóch mistrzów: mistrza działu klimatyzacji i gospodarki wodno-ściekowej oraz mistrza kotłowni.

Wnioskodawca nadzorował cztery kotłownie znajdujące się w 4 zakładach pracy: kotłownia (...) (gdzie były dwa kotły parowe i jeden wodny), trzy kotłownie , w których były kotły parowe nawęglane ręcznie przez palaczy. Kotłownie w okresie zimowym służyły do ogrzewania zakładu, a okresie letnim do ogrzewania pary technologicznej.

Wnioskodawca nadzorował również brygadę klimatyzacji, w której w większości pracowali hydraulicy.

Wnioskodawca 3/4 czasu spędzał na nadzorze pracowników kotłowni, a pozostały czas na nadzorze działu klimatyzacji oraz pracy we własnym biurze.

Od września 1984r. wnioskodawca podjął dodatkowe zatrudnienie w charakterze nauczyciela elektrotechniki w wymiarze 4 godzin tygodniowo w (...) w Z..

W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd pierwszej instancji, powołując się na treść art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009r. Nr 153, poz. 1227) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 póź. 43 z późn. zm.) uznał odwołanie J. W. za bezzasadne. W ocenie Sądu pierwszej instancji okres pracy odwołującego

w Z. Zakładach (...) w Z. od 1 grudnia 1977 roku do 30 czerwca 1986 roku nie może być zaliczony do pracy w warunkach szczególnych. W ocenie Sądu Okręgowego biorąc pod uwagę, że wnioskodawca w trakcie zatrudnienia na stanowisku samodzielnego inspektora ds. gospodarki oraz kierownika oddziału ciepłno-mechanicznego sprawował kontrolę zarówno nad pracownikami świadczącymi prace zaliczane do prac w szczególnych warunkach (palacze) jak i nad pracownikami, których praca nie była wykonywana w takich warunkach (hydraulicy), czynności kontrolnych wnioskodawcy nie można zaliczyć do pracy w szczególnych warunkach zgodnie z działem XIV pkt 24. Wnioskodawca nie wykonywał bowiem, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, kontroli międzyoperacyjnej na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Ponadto Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że wnioskodawca część swoich obowiązków służbowych wypełniał w pomieszczeniu biurowym, gdzie wypełniał dokumenty, przygotowywał sprawozdania służbowe, przygotowywał zakresy czynności pracowników, ustalał zmiany pracowników, nie będąc przy tym narażonym na działające czynniki szkodliwe dla zdrowia. Skoro zatem wnioskodawca oprócz nadzoru nad pracownikami wykonującymi prace zaliczane do pracy w szczególnych warunkach (palaczami kotłowni) miał nadzór także nad hydraulikami, których prace nie były pracami w szczególnych warunkach, a nadto część swojego dnia roboczego spędzał na pracy biurowej, to, zdaniem Sądu pierwszej instancji, jego pracy nie można uznać za pracę wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych, jak tego wymagają przepisy rozporządzenia. Dodatkowo z dokumentów osobowych wnioskodawcy wynika, że od września 1984r. podjął on dodatkowe zatrudnienie w charakterze nauczyciela elektrotechniki w wymiarze 4 godzin tygodniowo w (...) w Z..

Sąd Okręgowy uznał, że wnioskodawca nie pracował także w warunkach szczególnych w trakcie zatrudnienia u wyżej wymienionego pracodawcy w charakterze stażysty. Jak wynika z materiału dowodowego sprawy, a mianowicie zeznań wnioskodawcy oraz dokumentu w postaci harmonogramu zadań stażysty w tym okresie zapoznawał się on z pracą działu Głównego (...): ze strukturą organizacyjną przedsiębiorstwa, z dokumentacją dotyczącą zasilania zakładu energią elektryczną, z układem cieplnym kotłowni (...), z pracą komór klimatyzacyjnych, z obiegiem dokumentów w Dziale Głównego (...), z układem zasilania kotłowni. Takiej pracy nie sposób uznać za pracę w szczególnych warunkach.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

Powyższe rozstrzygnięcie zaskarżył J. W. apelacją w całości zarzucając mu błędne ustalenie stanu faktycznego i przyjęcie, że nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach, ponieważ w oddziale podlegającym jego nadzorowi pracowali palacze i hydraulicy.

Wskazując na powyższe apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie mu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

W uzasadnieniu skarżący wskazał, że nawet w okresie odbywania stażu w Z. Zakładach (...) w Z. nadzorował prace palaczy i hydraulików, a nadto uczestniczył w uruchamianiu elementów automatyki kotłowni. Zdaniem apelującego praca hydraulików, wbrew stanowisku Sądu pierwszej instancji, miała charakter pracy w szczególnych warunkach. W okresie od 3 stycznia 1983 roku do 30 września 1987 roku ubezpieczony świadczył pracę jako elektryk konserwator w przedszkolu samorządowym nr 3 w Z.. Poza tym ponownie świadczył pracę w (...) w okresie od 4 maja 1995 roku do 31 lipca 1995 roku jako kierownik kotłowni. W ocenie skarżącego jego staż pracy w warunkach szczególnych wynosi 15 lat, 5 miesięcy i 22 dni.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie może odnieść skutku, gdyż Sąd Okręgowy wydał trafne rozstrzygnięcie.

Spór w niniejszej sprawie sprowadza się do ustalenia, czy J. W., będąc zatrudnionym w Z. Zakładach (...) w Z. w okresie od 1 grudnia 1977 roku do 30 czerwca 1986 roku, faktycznie wykonywał, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, prace w szczególnych warunkach.

Sąd Okręgowy przeprowadził szczegółowe postępowanie dowodowe, z którego wyprowadził wniosek, że sporny okres zatrudnienia ubezpieczonego w charakterze stażysty, samodzielnego inspektora ds. gospodarki cieplnej oraz kierownika oddziału ciepłno - mechanicznego, nie może być zaliczony do prac w szczególnych warunkach, gdyż nie odpowiada on pracom wymienionym w wykazie A dziale XIV pkt 24 załącznika do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 roku Nr 8, poz. 43, ze zmianami).

Zgodnie z treścią art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zmianami) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn oraz,
- 2) okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn.

Stosownie do art. 32 ust. 1 powołanej ustawy, ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1. Ustęp 2 tego przepisu stanowi natomiast, że dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych. Ustęp 4 cytowanego przepisu stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ustępie 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ustępie 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Przywołane przepisy dotychczasowe to rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W myśl § 2 tego rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ustęp 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy. W § 3 ustawodawca wskazał, że za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany „wymaganym okresem zatrudnienia” uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia.

Z kolei § 4 tego rozporządzenia stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie „A”, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Celem przepisów o pracach w warunkach szczególnych jest ograniczenie negatywnych skutków pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i to powinno być wzięte pod uwagę przy dokonywaniu wykładni przepisów Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku. Przepisy prawa materialnego określające rodzaje i warunki zaliczania okresów

zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze dla celów nabycia uprawnień emerytalnych w obniżonym wieku emerytalnym mają charakter wyjątkowy i ściśle bezwzględnie obowiązujący, ale niż oznacza to, że przepisy te powinny być interpretowane zawężająco lub restrykcyjnie w sposób wykluczający lub przekreślający je jako podstawę nabycia prawa do emerytury z uwagi na przepracowanie okresów zatrudnienia w szkodliwych warunkach pracy. W judykaturze wyrażono pogląd, że w spornych przypadkach – uwzględnienie okresów wykonywania pracy szkodliwej lub uciążliwej wymaganej do przyznania emerytury w niższym wieku emerytalnym – następuje po ustaleniu rzeczywistego zakresu obowiązków oraz wykonywania bezpośrednio i stale szkodliwego zatrudnienia, tyle że ocena prawna tych ustaleń powinna być racjonalna, bez stosowania „aptekarskiej” miary lub „stopera w rękę” (por.: wyrok SN z 22 kwietnia 2009 r. II UK 333/08, LEX nr 1001310).

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny podzielił zapatrywanie Sądu Okręgowego, że praca odwołującego w spornym okresie nie stanowiła zatrudnienia w warunkach szczególnych. Sąd pierwszej instancji ustalił, że w okresie kiedy wnioskodawca pracował w charakterze samodzielnego inspektora ds. gospodarki cieplnej oraz kierownika oddziału ciepłno-mechanicznego do jego obowiązków należało kierowanie i nadzór nad pracą podległych mu pracowników: palaczy w kotłowniach oraz pracownikami klimatyzacji, do których w większości należeli hydraulicy. R. B., który był mistrzem brygady klimatyzacji zeznał, że w jego brygadzie był tylko jeden spawacz, a poza tym hydraulicy. Tym samym wnioskodawca będąc zatrudnionym w charakterze samodzielnego inspektora ds. gospodarki cieplnej oraz kierownika oddziału ciepłno-mechanicznego kontrolował zarówno pracę palaczy w kotłowniach, jak i prace hydraulików. Zgodnie z wykazem A dział XIV pkt 1 i 2 do pracy w szczególnych warunkach zalicza się prace nie zautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego oraz prace oczyszczaczy przemysłowych kotłów parowych lub wodnych, a do takich osób należy zaliczyć palaczy w kotłowniach, nad którymi kontrolę sprawował wnioskodawca. Nie mniej oprócz kontroli nad palaczami w kotłowniach, wnioskodawca sprawował także nadzór nad pracownikami klimatyzacji, którzy w większości byli hydraulikami. Praca wykonywana przez hydraulików, która zgodnie z zeznaniami świadka J. P., polegała na czuwaniu nad właściwymi parametrami powietrza na hali produkcyjnej, nie jest pracą zaliczaną zgodnie z wykazem do pracy w szczególnych warunkach. Wbrew zatem twierdzeniom wnioskodawcy, ich pracy nie można uznać za prace przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i cieplnej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych (wykaz A dział II – w energetyce). Skoro zatem wnioskodawca oprócz nadzoru nad pracownikami wykonującymi prace zaliczane do pracy w szczególnych warunkach (palaczami kotłowni) miał nadzór także nad hydraulikami, których prace nie były pracami w szczególnych warunkach, a nadto część swojego dnia roboczego spędzał na pracy biurowej, to jego pracy nie można uznać za pracę wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych, jak tego wymagają przepisy rozporządzenia. Dodatkowo z dokumentów osobowych wnioskodawcy wynika, że od września 1984r. podjął on dodatkowe zatrudnienie w charakterze nauczyciela elektrotechniki w wymiarze 4 godzin tygodniowo w (...) w Z..

Wnioskodawca nie pracował także w warunkach szczególnych jako stażysta. Z dokumentu w postaci harmonogramu zadań stażysty wynika, że w tym okresie zapoznawał się on z pracą działu Głównego (...): ze strukturą organizacyjną przedsiębiorstwa, z dokumentacją dotyczącą zasilania zakładu energią elektryczną, z układem cieplnym kotłowni (...), z pracą komór klimatyzacyjnych, z obiegiem dokumentów w D. Głównego (...), z układem zasilania kotłowni. Na rozprawie przed Sądem Okręgowym wnioskodawca zeznał, że w spornym czasie zapoznawał się z dokumentacją nowego zakładu, jak i znajdującymi się tam urządzeniami. Tym samym trafne jest stanowisko Sądu pierwszej instancji, że zatrudnienia w wyżej wymienionym charakterze nie sposób uznać za mające charakter zatrudnienia w warunkach szczególnych.

Podkreślić należy, że postępowanie przeprowadzone przez Sąd pierwszej instancji było szczegółowe. Sąd przeprowadził dowód zarówno z dokumentacji osobowej wnioskodawcy, jak i zeznań powołanych przez niego świadków. J. W. był obecny na rozprawie, na której zeznawali świadkowie na okoliczność charakteru jego zatrudnienia w przedsiębiorstwie (...), a zatem miał możliwość zadawania pytań tymże świadkom, z której to możliwości jednak nie skorzystał. Wnioskodawca nie zgłosił także innych wniosków dowodowych. Podkreślić należy, że ubezpieczony nie legitymuje się świadectwem pracy w warunkach szczególnych pomimo, że u wyżej wymienionego pracodawcy

był zatrudniony do 1991 roku, kiedy to już obowiązywało rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku, a pracodawcy mieli obowiązek wystawiać taki dokument pracownikom, którzy świadczyli pracę w warunkach szczególnych. Niemniej jednak pomimo braku świadectwa pracy w warunkach szczególnych wnioskodawca podjął inicjatywę wykazania za pomocą innych dowodów, że jego zatrudnienie miało taki charakter. Z przeprowadzonych dowodów nie wynika jednak, że w trakcie zatrudnienia w Z. Zakładach (...) w Z. w okresie od 1 grudnia 1977 roku do 30 czerwca 1986 roku ubezpieczony, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, świadczył pracę w warunkach szczególnych.

Co do pozostałych okresów zatrudnienia wnioskodawcy, a mianowicie w przedszkolu samorządowym nr 3 w Z. na stanowisku elektryka konserwatora oraz w kotłowni (...) w charakterze kierownika kotłowni stwierdzić należy, że twierdzenia wnioskodawcy, że miały one charakter zatrudnienia w warunkach szczególnych są zupełnie gołosłowne. Brak jest na tę okoliczność jakichkolwiek dowodów. Ponadto w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji ubezpieczony nie domagał się zaliczenia tych okresów do pracy w warunkach szczególnych. Zaznaczyć przy tym należy, że nie wystarczyłyby one do uzupełnienia stażu pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych do wymaganego normatywnie minimum.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny w Łodzi, działając na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.